

Góc nhìn Phật học: Tín hiệu hòa giải Nga - Pháp, chấm dứt xung đột Ukraine

ISSN: 2734-9195 15:05 22/12/2025

Những tín hiệu đối thoại giữa Nga và Pháp, cùng các nỗ lực hòa giải quốc tế, chưa phải là lời hứa chắc chắn cho hòa bình tại Ukraine. Nhưng từ góc nhìn Phật học, chúng là những hạt giống, nhỏ bé, mong manh của khả năng chuyển hóa khổ đau.

Những tín hiệu ngoại giao mới đây giữa Nga và Pháp liên quan đến xung đột Ukraine, dù còn thận trọng và nhiều điều kiện ràng buộc, vẫn gợi lên một câu hỏi lớn: *Liệu đối thoại có thể mở ra con đường chấm dứt khổ đau do chiến tranh gây ra?*

Từ góc nhìn Phật học, đây không chỉ là vấn đề chính trị hay địa chiến lược, mà còn là bài toán sâu xa về nhận thức, nghiệp lực tập thể và khả năng chuyển hóa hận thù bằng trí tuệ và từ bi.

Chiến tranh như một biểu hiện của khổ

(Ảnh: Internet)

Trong Phật giáo, khổ (dukkha) không chỉ giới hạn ở nỗi đau cá nhân, mà còn bao hàm mọi trạng thái bất an, xung đột và đổ vỡ trong đời sống xã hội. Chiến tranh, xét cho cùng, là biểu hiện cực đoan nhất của khổ đau tập thể: sinh mạng bị tước đoạt, niềm tin tan vỡ, và tương lai của nhiều thế hệ bị phủ bóng bất định.

Cuộc xung đột tại Ukraine, kéo dài nhiều năm, cho thấy khi tham vọng quyền lực, nỗi sợ an ninh và tâm lý đối đầu chi phối nhận thức quốc gia, thì khổ đau không còn là hệ quả ngẫu nhiên, mà trở thành điều tất yếu. Phật giáo nhìn nhận đây là hệ quả của tham (lobha), sân (dosa) và si (moha) ở cấp độ tập thể.

Đối thoại: bước đầu của Chính ngữ và Chính tư duy

Việc Tổng thống Nga phát tín hiệu sẵn sàng đối thoại và Pháp phản hồi tích cực, có thể được nhìn như một khởi điểm của Chính ngữ (sammā-vācā) trong bối cảnh quốc tế. Dù chưa mang tính cam kết thực chất, nhưng đối thoại vẫn là lựa chọn khác với im lặng, đe dọa hoặc leo thang bạo lực.

Tổng thống Nga Vladimir Putin và Tổng thống Pháp Emmanuel Macron. (Nguồn: Getty Images)

Trong Bát Chính Đạo, Chính tư duy (sammā-saṅkappa) - tư duy không hại mình, không hại người - là nền tảng cho lời nói và hành động thiện lành. Khi các nhà lãnh đạo thừa nhận rằng chiến tranh không thể giải quyết tận gốc vấn đề an ninh, thì đó đã là dấu hiệu của sự chuyển dịch trong tư duy, dù rất mong manh.

Tuy nhiên, giáo điển Phật học cũng nhấn mạnh rằng đối thoại chỉ có ý nghĩa khi đi kèm với tâm thành và trí tuệ, chứ không phải như một chiến thuật tạm thời để củng cố lợi thế.

Minh bạch và liên đới: tinh thần duyên khởi trong ngoại giao

Lập trường của Pháp cho rằng mọi cuộc thảo luận với Nga cần được tiến hành minh bạch với Ukraine và các đồng minh châu Âu, phản ánh một nguyên tắc rất gần với giáo lý duyên khởi (pratītyasamutpāda): không một thực thể hay quốc gia nào tồn tại và quyết định độc lập hoàn toàn với các mối quan hệ xung quanh.

Chiến tranh Ukraine không chỉ là vấn đề song phương Nga - Ukraine, mà là mạng lưới duyên sinh phức tạp liên quan đến an ninh châu Âu, lợi ích toàn cầu và tâm thức chính trị của nhiều quốc gia. Từ góc nhìn Phật giáo, cảnh báo rằng mọi giải pháp bỏ qua tính liên đới này đều dễ dẫn đến hệ quả bất thiện mới.

Hòa bình bền vững và con đường Trung đạo

Điện Elysee nhấn mạnh mục tiêu cuối cùng là một nền “hòa bình vững chắc và lâu dài”. Từ góc nhìn Phật học, hòa bình không đơn thuần là sự vắng mặt của chiến tranh, mà là trạng thái cân bằng động, trong đó các nguyên nhân gây xung đột được nhận diện và chuyển hóa.

(Ảnh: Internet)

Đây chính là tinh thần của Trung đạo (majjhimā-paṭipadā): không cực đoan đối đầu, nhưng cũng không thỏa hiệp mù quáng với bạo lực hay bất công.

Một nền hòa bình dựa trên áp đặt hoặc sự khuất phục cưỡng bức chỉ là sự lắng dịu tạm thời của xung đột, chứ chưa phải là giải thoát khỏi khổ đau.

Vai trò của các cường quốc: từ “người dẫn dắt” đến “người hỗ trợ”

Việc Mỹ tổ chức các cuộc đàm phán trung gian, trong khi châu Âu mong muốn tham gia trực tiếp hơn, cho thấy một sự cạnh tranh mềm về vai trò dẫn dắt tiến trình hòa bình. Phật học gợi mở một cách nhìn khác: ai dẫn dắt không quan trọng bằng việc tiến trình đó có làm giảm khổ đau hay không.

Trong tinh thần vô ngã (anattā), không một quốc gia hay cá nhân nào nên xem mình là trung tâm tuyệt đối của giải pháp. Khi cái “tôi” tập thể được đặt quá cao, thì ngay cả các sáng kiến hòa bình cũng có nguy cơ trở thành công cụ của quyền lực.

Hòa bình như một tiến trình tu tập tập thể

Phật giáo không ngại thơ khi nói về hòa bình, đức Phật hiểu rất rõ rằng hận thù không thể chấm dứt bằng hận thù. Nhưng Ngài cũng không xem hòa bình là điều tự nhiên sẽ đến nếu chỉ có thiện chí. Hòa bình là một tiến trình tu tập, đòi hỏi sự kiên nhẫn, tỉnh thức và dũng khí đối diện với sự thật.

Ở cấp độ quốc gia, điều này đồng nghĩa với việc:

- + *Dám nhìn nhận những sai lầm trong quá khứ.*
- + *Dám từ bỏ ảo tưởng rằng bạo lực mang lại an ninh lâu dài.*
- + *Và dám đặt sinh mạng con người lên trên lợi ích địa chính trị.*

Kết luận

Những tín hiệu đối thoại giữa Nga và Pháp, cùng các nỗ lực hòa giải quốc tế, chưa phải là lời hứa chắc chắn cho hòa bình tại Ukraine. Nhưng từ góc nhìn Phật học, chúng là những hạt giống, nhỏ bé, mong manh của khả năng chuyển hóa khổ đau.

Vấn đề còn lại là: các bên liên quan có đủ trí tuệ để nuôi dưỡng những hạt giống ấy trong từ bi và tỉnh thức, hay sẽ để chúng khô héo dưới sức nóng của tham vọng và sợ hãi?

Câu trả lời không chỉ định hình tương lai của Ukraine, mà còn phản chiếu mức độ trưởng thành đạo đức của cộng đồng quốc tế trong thế kỷ đầy bất an này.

Tác giả: **An Tịnh Như**

Chú thích: Bài viết thể hiện góc nhìn riêng tác giả.

Nguồn nội dung tham khảo: Bài viết “Chấm dứt xung đột ở Ukraine: Nga phát tín hiệu đối thoại, Pháp phản hồi tích cực”. <https://baoquocte.vn/cham-dut-xung-dot-o-ukraine-nga-phat-tin-hieu-doi-thoai-phap-phan-hoi-tich-cuc-338465.html>